

Acesta este titlul sub care expoziția deschisă la sediul Muzeului literaturii române din București se înscrie în cadrul manifestărilor consacrate sărbătoririi celor 125 de ani de la momentul istoric al revoluției de la 1848 în țările române*. Surprinzând aspectele cele mai semnificative ale procesului de reflectare a principalelor momente ale revoluției pe plan literar, materialul prezentat, în întregime original, a fost selectat pe baza îmbinării criteriului tematic cu cel cronologic, urmărindu-se în același timp și latura iconografică căreia i s-a acordat un spațiu destul de mare în cadrul expoziției.

În concepția de organizare generală a expoziției au fost stabilite de la început două planuri : cel de conținut și cel arhitectural-grafic, acesta servind drept fundal pentru proiectarea primului. Nu este vorba de o ierarhizare în cadrul celor două planuri, intenția, deosebit de bine realizată, fiind de a se crea o unitate deplină, o simbioză între cele două componente ale expoziției.

Planul grafic este evidențiat de cele două panouri de fundal, de dimensiuni mari (3/3 m), pe care au fost proiectate stampe de epocă creindu-se astfel atmosfera specifică momentului evocat. În contururile fine, discrete, realizate în tonuri palide, de aceeași intensitate cromatică, vizitatorul deslușește imaginea Bucureștiului din primele decenii ale secolului trecut (după stampa lui Bouquet), imaginea Iașului și cea a Brașovului, care reține silueta bisericii „Sfintul Nicolae” din Șchei, important centru al culturii românești din Ardeal. O secvență a Podului Calicilor sau a Turnului Colței din București, te readuc pe meleagurile frământate de mișcarea revoluționară.

Pe acest fundal glisează cel de-al doilea plan, al conținutului propriu-zis, concretizat prin materialul expus în vitrinele dispuse în fața panourilor. Pereții de cristal ai vitrinelor nu slujesc numai expozatului, ci și fundalului, adăugând conturul panoramic și perspectiva pe care o sugerează siluetele discrete ale Bucureștiului, Iașului și Brașovului de la mijlocul secolului XIX.

Materialul se grupează în jurul celor trei momente ale revoluției de la 1848 în țările române : pregătirea, desfășurarea și urmările înfringerii.

Prima secvență tematică cuprinde aspecte din literatura perioadei premergătoare izbucnirii luptei materialul ilustrând perfect frământările, inițiativele care au avut un rol important pe drumul redeschetării conștiinței naționale și al cristalizării ideilor revoluționare.

Pe lângă importanța pe care o prezintă ca moment istoric apariția presei în țările române prin contribuția deosebit de valoroasă a lui Ion Eliade Rădulescu (în Muntenia), Gheorghe Asachi (în Moldova) și George Barițiu (în Transilvania), a dat posibilitatea comunicării permanente, prin scris, între cele trei provincii românești, presa fiind principala platformă de propagare a spiritului nou. „Curierul românesc” și „Curierul de ambele sexe”, „Albina românească” cu suplimentul „Alăuta românească”, „Gazeta de Transilvania” și „Foaia pentru minte, inimă și literatură” promovează o literatură cu caracter social și istoric care prefigurează întreg programul „Daciei literare”. „Dacia literară”, publicație scoasă de Mihail Kogălniceanu în 1840, apare ca embrion al preocupărilor literare din perioada imediat premergătoare momentului revoluției, aducând un crez literar unitar slujit de întreaga literatură pașoptistă.

În cadrul expoziției acest moment a fost marcat deosebit, printr-o vitrină în care, de o parte și de cealaltă a portretului lui M. Kogălniceanu din această perioadă, sînt expuse cele două ediții ale publicației sale, urmînd apoi două vitrine care selectează aspecte din literatura promovată de „Dacia literară”. Costache Negruzzi, Alecu Russo, Vasile Alecsandri se integrează perfect, prin preocupările lor, în programul „Daciei literare”, conturînd o literatură de inspirație istorică și socială care va fi continuată, cel puțin sub aspectul conținutului, și în timpul revoluției.

Vitrinele grupate în cadrul primei secvențe tematice cuprind, pe lângă periodice, manuscrise, ediții princeps și elemente de iconografie : stampe de epocă, portrete originale. Această modalitate de expunere este păstrată pe tot parcursul expoziției avînd, pe lângă valoarea intrinsecă pe care o conțin exponatele, și rolul de a crea o alternanță între elementul literar și cel iconografic, ambele incluse în aceeași sferă de conținut. De asemenea, se poate observa repetarea intenționată a unor portrete în expoziție, în funcție de rolul pe care personajul respectiv l-a avut în timpul revoluției (ex. : N. Bălcescu, M. Kogălniceanu, I. E. Rădulescu).

Materialul direct corelat cu perioada desfășurării revoluției a fost grupat separat, din necesități de expunere, pentru cele trei provincii românești, avîndu-se totodată în vedere ca această segmentare să nu anuleze ideea unității de acțiune care s-a manifestat, pe tot parcursul desfășurării revoluției, în țările române.

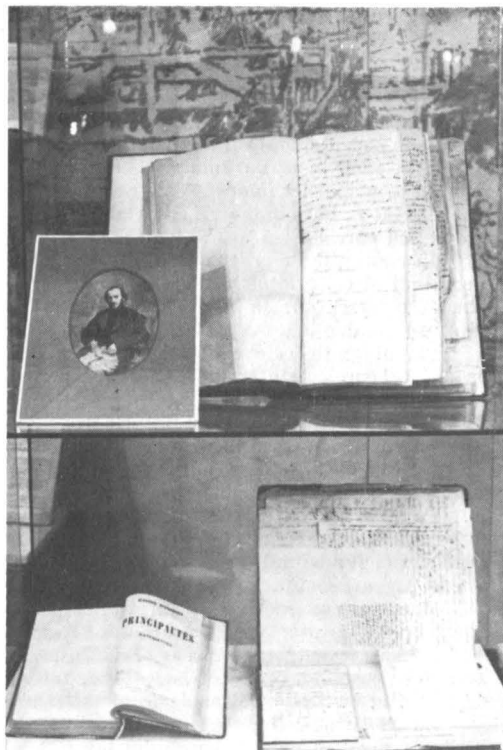
S-a urmărit ilustrarea momentelor celor mai importante din revoluție, cu rezonanță imediată pe plan literar, creîndu-se unități de conținut echivalente cu unități de structură a expoziției, prin dispunerea materialului în jurul portretelor scriitorilor participanți la revoluție.

* Expoziția a fost realizată în colaborare cu Biblioteca Academiei R. S. România, care a furnizat cea mai mare parte a materialului necesar ilustrării tematicii expoziției.

Tematica și documentarea au fost realizate de Rodica Iovan și Ruxandra Mihăilă, muzeografi la Muzeul literaturii române. Concepția grafică aparține arhitectului Edi Marcovici.

Afișul expoziției

Vitrină cu lucrări ale lui N. Bălcescu în exil

Exponate referitoare la revoluția din Moldova și din Țara Românească

Astfel un loc aparte este acordat activității lui M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, N. Bălcescu, I. E. Rădulescu, D. Bolintineanu, C. Bolliac, G. Barițiu, S. Bănuțiu, Gh. Sion, evidențiate prin material literar propriu-zis, corespondență, documente, publicistică.

Sub aspect cantitativ, față de perioada anterioară, literatura din timpul revoluției este mai puțin bogată, ea impunându-se prin caracterul agitator și militant, concretizat în producții literare spontane care au circulat cel mai adesea în foi volante, multe dintre ele anonime. Versuri anonime, discursuri, foi volante cuprinzând decrete ale guvernului provizoriu semnate de scriitorii participanți la revoluție, corespondență, ziare punctînd aspecte ale mișcării, sînt cele mai frecvente modalități de evidențiere a preocupărilor scriitorilor în această perioadă. Se impun atenției, ca valoare documentară, poeziile : „Marșul revoluționar” de Ion Catina, „Un răsunet” de Andrei Mureșanu, „Marșul lui Iancu” (prezentate în manuscris), precum și numeroasele periodice scoase de scriitori în timpul revoluției.

Cea de-a treia mare secvență tematică a expoziției, perioada exilului, a fost structurată în funcție de principalele domenii care circumscriu activitatea exilaților pusă în slujba cauzei revoluționare : presa, literatura și, ca un sector adiacent, corespondența, deosebit de bogată în această perioadă. Pe lângă caracterul strict ilustrativ, elementul iconografic a avut un rol deosebit în gruparea materialului, prin delimitarea principalelor centre în care revoluționarii au desfășurat o intensă activitate în exil.

Într-o primă vitrină, spre a da numai un exemplu, în jurul stampeii înfățișînd Parisul anilor 1850 apar, în succesiune cronologică, principalele publicații scoase de revoluționari în exil : „România viitoare” a lui N. Bălcescu, „Junimea română”, revista studenților români din Paris, „Albumul pelerinilor români” sub redacția lui D. Bolintineanu, „Republica română” scoasă de C. A. Rosetti. Așezarea lângă singurul număr apărut din „România viitoare” a ediției princeps a „Cîntării României” de Alecu Russo este rezultatul nu numai a respectării unui criteriu cronologic (ambele apărînd în 1850), ci și a intenției de accentuare a preocupărilor deosebit de susținute ale revoluționarilor exilați.

Paralel cu publicarea ei în paginile „României viitoare”, N. Bălcescu editează și prefațează prima versiune a „Cîntării României”.

Atenția vizitatorului este reținută de monumentalele manuscrise ale lui Bălcescu : „Istoria Românilor sub Mihai Voevod Viteazul” și manuscrisul incomplet al lucrării „Manualul bunului Român”, publicat postum.

Corespondența, prezentată selectiv, reține din scrisorile semnate de V. Alecsandri, I. Ghica, N. Bălcescu, D. Bolintineanu, A. Zana, aspecte semnificative ale activității desfășurate de revoluționari în exil, pe linia slujirii, în continuare, a cauzei revoluționare.

Regretul pentru înfringerea revoluției, speranța într-o apropiată victorie, nostalgia pentru locurile de cîrînd părăsite, sînt principalele elemente care alimentează literatura cu caracter memorialistic grupată în ultima parte a expoziției. „România revoluționară” a lui C. D. Rosenthal apare ca simbol al aspirațiilor revoluționarilor exilați. O astfel de „România revoluționară” încearcă ei să schițeze în paginile de proză memorabilă, jurnal literar și document istoric în același timp.

ANUL REVOLUȚIONAR 1848. ACTORII ȘI ANIMATORII TEATRULUI ROMÂNESC ÎN MUZEUL TEATRULUI NAȚIONAL DIN BUCUREȘTI

George FRANGA

Teatrul a fost și a rămas una din tribunele de afirmare a idealurilor noastre naționale, pe scena lui propovăduindu-se bunele moravuri și îndreptările sociale.

Rolul unui muzeu teatral în viața oricărui popor este asemănător cu acela al unei catedre de învățămînt public, focar de educație socială, politică, culturală și artistică.

Momentul 1848 îl găsim prins în exponatele muzeului, în cadrul începuturilor teatrului cult, profesionist, epocă în care se dezvoltă dramaturgia națională și se pun bazele teatrului românesc legat de capii revoluției și de animatorii vieții noastre spirituale.

Fotografii, manuscrise și cărți vechi de teatru, ediții princeps, medalii, afișe și alte obiecte vorbesc despre Ion Cîmpineanu și Ion Eliade Rădulescu, ambii adevărați creatori și animatori ai școlii și teatrului Societății Filarmonice bucureștene, despre George Barițiu, Timotei Cipariu, C. A. Rosetti, Cezar Bolliac, Ion Voinescu II, C. D. Aricescu, Gh. Sion și alți frunțași și sprijinitori ai teatrului nostru într-o formă nouă ideologică, în spiritul revoluției de la 1848¹.

¹ Muzeul Teatrului Național din București posedă o bogată și variată colecție de documente și relieve amintitoare momentului 1848, în afară de documentația altor puncte luminoase ale epocii de luptă pentru realizarea aspirațiilor noastre naționale legate de consolidarea teatrului românesc.

Dintre documentele grațioase ale acestui moment de frământare socială, amintim, în primul rînd, textul tipărit în 1848 al piesei revoluționare *[Două sute de galbeni/ sau/ Păhărniciul/ de trei zile/]* și reeditarea sa de la 1882 : afișul prezentării acestei piese din ziua de „Duminică la 11 iulie 1848” în distribuția căreia figurează cei cîțiva actori care au luat parte la mișcarea revoluționară munteană : C. Serghie, C. Mihăileanu și fratele său, Ștefan, I. Dimitrescu (actor și autorul piesei) și C. Z. Halepliu, cu titlul afișului schimbat în DOA SUTE DE GALBENI MITĂ/ PENTRU/O PAHARNICIE DE TREI/ ZILE CAZUTĂ PRIN CONSTITUȚIE.